

DE HEERIAAN

Contactblad van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph
Zusters van de Choorstraat

JAARGANG 42
NAJAAR 2013

- Vuurvogels
- Habijten door de jaren heen
- Ouderdom

IN
OMNIBUS
CHARITAS

*‘De eenheid van de Congregatie is vooral een geestelijke eenheid:
de Blijde boodschap van Jezus Christus is er de bron van’.*

Bron: Constitutiën 16

Voorwoord	4
Indonesië	
• <i>Kenalan (Een bekende): Zuster Crescentiana</i>	5
• <i>Vuurvogels</i>	8
Vroeger – Nu	
• <i>Heilige Boontjes: Margaretha Maria Alacoque</i>	10
• <i>Zussenportret deel 3 van 4</i>	14
• <i>Habitjes door de jaren heen deel 1 van 2</i>	18
Actualiteiten	
• <i>Jaar van het Geloof deel 2 van 2</i>	21
• <i>Meditatief Mandala tekenen</i>	22
• <i>Herdenken en Vieren op 6 en 7 juli 2013</i>	26
Overweging door Zuster Augusta	
• <i>Herfst</i>	28
Iconen door Zuster Leonie	
• <i>Drievuldigheidsicoon</i>	30
Column door Zuster Lisette	
• <i>'Somberen'</i>	35
Loslaten & Opbouwen	
• <i>Zuster Inigo</i>	36
• <i>Ouderdom</i>	41
• <i>Een leven van toewijding</i>	42
Agenda	46
Colofon	47

Voorwoord

Met trots presenteren wij u weer een nieuwe Heeriaan.

Het blijft ons streven een blad te maken waarin onze Congregatie herkenbaar is. Dat we naast de zusters vele anderen bereiken en hun op deze wijze een kijkje gunnen in heden, verleden en toekomst van de Dochters van Maria en Joseph, is heel bijzonder. Het bevordert wederzijds begrip, verstevigt relaties, maakt nieuwe kennissen en is als zodanig een visitekaartje naar buiten toe.

‘Wie schrijft die blijft’. Daar sluiten wij ons volledig bij aan.

Bij het maken van deze Heeriaan bleek maar weer eens hoe belangrijk het is, dat de zusters in het verleden de moeite namen hun verhalen te vertellen en ze ook op te (laten) tekenen. Zonder getuigenissen blijft er niets over en dat zou heel jammer zijn voor allen die na ons komen. Ook dit is een erfenis.

Alle verhalen zijn belangrijk en wij spreken dan ook de hoop uit dat u allen blijft bijdragen aan een ‘rijke nalatenschap’ voor de volgende generaties. Het is tenslotte uw blad.

Redactie Heeriaan

KENALAN (*Een bekende*)

Elk kwartaal een kennismaking met één van onze Indonesische zusters, deze keer:

Zuster Crescentiana Wahyuingrum

Biodata (Personalia)

Zuster Crescentiana, geboren als Lidwina Tutut Wahyuningrum op 11 juli 1978 in Wonosobo op Java als de jongste van zes kinderen. De nu 35-jarige Zuster Crescentiana deed haar eeuwige geloften op 7 juli 2007 en woont in Wonosobo.

Uit wat voor een gezin kom je?

Mijn vader was en is nog steeds landbouwer. Hij is inmiddels 75 jaar oud. Mijn moeder verloor ik al op mijn veertiende. Ik heb drie broers, twee zussen: één oudere zus en een tweelingzusje. Ik ben de jongste, zelfs van de tweeling! Al mijn broers en zussen zijn getrouwd.

Ik kom uit een multireligieuze familie. Mijn vaders is opgevoed als moslim, maar is tot het katholieke geloof overgegaan toen ik op de lagere school zat.

Mijn moeder was een zeer gelovige katholieke vrouw, maar haar familie hangt de islam aan, evenals een van mijn broers en mijn oudere zus. Mijn tweelingzusje is een hindoe.

Ook mijn vrienden hebben diverse religieuze achtergronden. Voor mij is dat een verrijking. Jezus heeft ook laten zien dat hij met alle mensen in hun verscheidenheid omging. Het lijkt me niet goed als ik alleen maar zou omgaan met katholieken.

Hoe was je schooltijd?

Ik heb goede herinneringen aan mijn schooltijd. Ik had altijd veel vrienden om me heen. Ik heb veel plezier met hen gehad en ook veel geleerd met en van hen. Ik woonde later in het internaat van de parochie Wonosobo en was in die tijd actief in de kerk (katholieke jongeren) en probeerde ook mijn vriendenkring daar bij te betrekken. Ik stimuleerde ze om met me mee te gaan naar de kerk om een rozenhoedje te bidden.

Op welke wijze heb je voor het eerst kennis gemaakt met de Zusters PMY?

Als kind. In ons dorp kwam eens per maand een zuster (of postulant of novice) om ons op de zondagsschool te onderwijzen in het christelijk geloof. Dat waren onder andere Zuster Detta, Zuster Theresia en Zuster Florentina†.

Tijdens mijn internaatperiode besepte ik dat ik steeds meer voelde voor PMY. We kregen daar inmiddels elke week begeleiding van zusters. Het ging daarbij verder dan het geloof alleen. Het werd veel meer in de context van ieders eigenheid gebracht. Doordat ik dus steeds met de Zusters PMY te maken kreeg, leerde ik ook over hun apostolaatswerken. Ik kende de dove kinderen goed. Ik had zelf ook een dove vriendin. Zij ging bij de zusters naar school (Dena Upakara).

Wat heb je gestudeerd en wat voor werk doe je nu?

Ik heb geleerd voor onderwijzeres voor het speciaal onderwijs en ik werk nu op Dena Upakara (de dovenschool in Wonosobo), waar ik verantwoordelijk ben voor de vierde klas. Maar ik doe nog meer. Ik ben ook secretaresse van Dena Upakara en maak deel uit van het bestuur van de Universiteit Sanata Dharma. (Met de universiteit heeft de Congregatie PMY een samenwerkingsverband op het terrein van speciaal onderwijs). Tenslotte werk ik ook als novicemeesteres.

Ben je al eens in Nederland geweest? Zo ja, wat is je meest dierbare herinnering daarvan?

In augustus 2009 ben ik samen met Zuster Emilia en Zuster Assumpta in Nederland op bezoek geweest. Het land heeft indruk op me gemaakt. Ik vond het vooral overal zo schoon! De zusters en alle andere mensen die ik heb ontmoet waren allen heel hartelijk en gastvrij. De ontmoeting met de zusters in

het Moederhuis was als het ware alsof ik een spiegel voorgehouden kreeg. Zij die zich hun leven lang hebben toegewijd aan deze spiritualiteit, dat is iets wat ik ook wil.

Stel, je was geen zuster geworden. Hoe zou je leven er volgens jou dan uit gezien hebben?

Ik heb geen grote ambities. Als ik geen zuster geworden was, zou ik onderwijzeres geworden zijn in mijn dorp. Ik heb van mijn ouders geleerd om te delen. En ofschoon ik niet rijk ben, kan ik mijn kennis als onderwijzeres delen met anderen.

Als ik daarbij ook moeder zou zijn geweest, zou ik het belangrijk hebben gevonden dat mijn kinderen leerden om anderen te vergeven. Liefde en vergeving zorgen voor vrede en pas dan kun je relaties met anderen opbouwen. Ik zou het vreselijk vinden als mijn kinderen wraakzuchtig zouden zijn. <

[Zuster Crescentiana maakt sinds 8 juli 2013 deel uit van het regiobestuur Indonesië van onze congregatie – Red.]

Vuurvogels

door Zuster Lisette Swanenberg

In ons kapittel stond Het Heilig Vuur als thema centraal. De geestkracht die ons steeds weer gaande houdt.

Vandaar dat we in de kapitteliturgie voor het symbool van de vuurvogel kozen.

Het verhaal van deze mythische vogel, Phoenix genoemd, komt in verschillende culturen al eeuwen voor. In Egypte, in China en bij de Romeinen. Hij is een belangrijke bringer van energie.

Als deze vogel verschijnt komen er veranderingen. Bij ons is de vogel beter bekend als de feniks, die elke honderd jaar in brand vliegt, om drie dagen later geheel verjongd uit zijn as te herrijzen.

Verrassend is, dat een andere vuurvogel, Garuda genoemd, het wapen van Indonesië draagt.

Garudabeeld, vitrinekast spreekkamer Moederhuis

Deze vuurvogel uit de oude mythen van de hindoe volkeren is het symbool van verbondenheid tussen hemel en aarde. Aan het aantal vleugilveren (17) staartveren (8) en borstveren (45) valt de datum van de onafhankelijkheid af te lezen: 17 augustus 1945. Op het lint staat: Bhinneka Tunggal Ika, dit betekent: eenheid in verscheidenheid. Het schild verbeeldt de Pancasila. Deze vormt de filosofische basis van de Indonesische staat. Het woord komt uit het Sanskriet. Panca betekent vijf en sila betekent principe.

Deze vijf principes zijn:

1. Het geloof in één God, uitgebeeld met een ster. Dit geloof garandeert de vrijheid van godsdienst.

2. Het geloof in de democratie, uitgebeeld met de waterbuffel (banteng).
3. De eenheid van het volk, ondanks de verschillen in cultuur, etnische afkomst of religieuze overtuiging, uitgebeeld met de wijldvertakte waringinboom.
4. Het geloof in het internationaal humanisme, gebaseerd op de universele rechten van de mens, uitgebeeld met de schakelketting.
5. Het geloof in sociale rechtvaardigheid voor het hele Indonesische volk, uitgebeeld met een rijst-aar en katoenpluis.

Zo vonden twee vuurvogels elkaar in het kapittelgebeuren. <

Heilige Boontjes - Margaretha Maria Alacoque

PMY, de Indonesische tak van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph, vierde feest. 75 jaar geleden vertrokken vijf Nederlandse zusters naar Java om daar in Wonosobo een dovenschool op te richten¹. De eerste overste in Nederlands-Indië was Zuster Maria Alacoque Hoorneman. Onze Indonesische zusters beschouwen haar als de stichteres van PMY. In het decembernummer besteden we aandacht aan het leven van deze zuster. Nu een *Heilig Boontje* gewijd aan de heilige waarnaar zij is vernoemd.

door Anne-Marie Coopmans

16 oktober Sint-Margaretha Maria Alacoque

*Is oktober warm en fijn,
het zal een scherpe winter zijn.
Is oktober nat en koel,
wordt de winter zacht en zwoel.*

Marguerite Marie (1647–1690) werd geboren in het gehucht Hautecour bij het dorpje Verosvres in de Franse Bourgogne. Haar ouders Claude Alacoque (notaris) en Philiberte Lamyn kregen zeven kinderen. Marguerite was een vrolijk meisje. In haar kinderjaren logeerde ze langere tijd bij haar peettante. Toen al viel op dat ze zich graag afzonderde om op eenzame plaatsen te gaan bidden. Het gezin werd zwaar getroffen door het vroege overlijden van twee dochters, vader Claude en later ook nog twee zonen. Moeder Philiberte kon haar kinderen niet zelf onderhouden en stuurde hen naar kostschool.

Bij de zusters Clarissen viel Marguerite op door haar toewijding en interesse voor het geloof. Ze mocht al op negenjarige leeftijd haar eerste communie doen. In die tijd was dit uitzonderlijk jong. Toen ze tien jaar oud

was kreeg ze kinderverlamming. Vier jaar lang moest ze verzorgd worden. De laatste twee jaar nam haar moeder thuis de verpleging op zich. 'Thuis' betekende inwonen bij familie van vaderskant. Deze jaloerse familie vernederde niet alleen haar moeder, ook Marguerite werd gepest en mishandeld. Ze bad tot de Heilige Maagd om genezing en beloofde 'dochter van Maria' te worden als zij zou genezen. Na haar wonderbaarlijke genezing vergat ze deze belofte. Haar moeder wilde haar uithuwen, zodat zij samen met haar dochter kon ontsnappen aan de familie die het leven voor hen tot een hel maakte. Maar zover kwam het niet.

Visioenen

Rond haar twintigste levensjaar kreeg Marguerite in visioenen verschijningen van heiligen. Ze ervoer dat liefde en lijden bij

elkaar horen. Na een innerlijke strijd won het verlangen haar leven geheel aan Jezus Christus te wijden. In 1671 trad zij in bij de zusters visitandinnen² in Paray-le-Monial. Ze was toen 24 jaar oud. Na haar intrede namen de verschijningen toe. Toen ze erover vertelde, namen haar medezusters Marguerite niet serieus. Haar afwijkend gedrag leidde tot botsingen.

Op 27 december³ 1673 kreeg ze haar belangrijkste verschijning: Jezus toonde haar zijn Heilig Hart en gaf de opdracht Zijn liefde aan de wereld te openbaren. In latere verschijningen vroeg Jezus om een speciale dag voor de verering van Zijn hartelijke liefde: iedere eerste vrijdag van de maand.

Geestelijk leidsman van de zusters was de jezuïet Claude La Colombière (1641-1682).⁴

Hij kwam tot de bevinding dat de ingevingen van zuster Marguerite Marie authentiek waren en hij gaf zijn goedkeuring aan haar mystieke leefwijze.

Ze wilde boete doen voor de zonden van de wereld. Daarin ging ze ver door zichzelf te pijnigen en water te ontzeggen. In extase vergat ze haar pijnen. Een nieuwe moeder-overste verbood haar echter zo te leven. Marguerite trok ook de aandacht omdat ze onhandig was in het huishouden en vaak ziek in bed lag. Ze leed aan een maag- en leverziekte.

Later werd ze meer geaccepteerd, vooral door toedoen van een andere overste, mère Melin. Die benoemde Marguerite tot haar assistente. Daarna werd ze mede op verzoek van de novicen, novicemeesters.

Op 8 oktober 1690 werd Marguerite ernstig ziek. Ondanks de pijn wilde ze geen medicijnen nemen. Op de avond van 17 oktober overleed ze, slechts 43 jaar oud. De bevolking van Paray-le-Monial beschouwde haar meteen als een heilige. Pas in 1830 startte het onderzoek voor de zaligverklaring. Die vond plaats in Rome op 18 september 1864. De heiligverklaring liep door de Eerste Wereldoorlog enige vertraging op, maar volgde op Hemelvaartsdag 13 mei 1920.

Margaretha Maria Alacoque is begraven in de kloosterkapel van de visitandinnen. Haar relieken zijn geplaatst in een levensgroot wassen beeld in een schrijn. Nog steeds komen pelgrims uit de hele wereld haar graf bezoeken. Paray-le-Monial beleefde als bedevaartplaats een nieuwe bloei na het bezoek van paus Johannes Paulus II in 1986.

Afbeelding

Margaretha Maria Alacoque wordt meestal voorgesteld in het zwarte habijt van de visitandinnen. Ze knielt voor een Christus-beeld met een hart dat omringd is met een doornenkroon c.q. doorstoken is. Op andere afbeeldingen verschijnt Jezus aan haar en toont Hij Zijn hart. Schilderijen van Margaretha Maria Alacoque uit de tweede helft van de negentiende eeuw kunnen worden beschouwd als een soort affiches waarmee de gelovigen op de Heilig-Hartdevotie werden geattendeerd.

Naam

Margaretha: het Griekse ‘margaritès’ betekent ‘parel’. De oorsprong is echter waarschijnlijk Babylonisch: ‘mâr gallitî’: ‘dochter van de zee’ of ‘een kind van licht’; beide betekenissen houden verband met het geloof van de oude Perzen dat oesters ’s nachts omhoog kwamen om de maan te aanbidden. Als zij het wateroppervlak bereikten, openden zij hun schelpen en namen een druppel dauw op. Door de stralen van de maan werd die veranderd in een parel.

‘*Maria*’ is een Grieks woord, dat als ‘Mirjam’ in het Hebreeuws voorkwam. Voor deze naam bestaan wel zestig betekenissen, variërend van ‘bitterheid’ tot ‘de verlangende’. In de middeleeuwen werd de naam geassocieerd met het Latijnse woord ‘mare’ voor ‘zee’. Vandaar de naam Stella Maris: een naam van Maria, die Sterre der Zee betekent.

Traditie

Dankzij Margaretha Maria Alacoque en Claude La Colombière kreeg de Heilig-Hartverering officieel een plaats in de katholieke liturgie. Sinds 1856 wordt het Heilig-Hartfeest gevierd op de derde vrijdag na Pinksteren.

In Nederland kende de Heilig-Hartdevotie een grote bloei ten tijde van het Rijke Roomsche Leven (± 1860-1960). In veel katholieke huiskamers stond een Heilig-Hartbeeld. Iedere eerste vrijdag van de maand woonde men de mis bij. De meeste parochies hadden een groot standbeeld van het Heilig Hart en jaarlijks trokken de Heilig-Hartprocessies door stad en dorp. <

¹ De geschiedenis van PMY is in de Heeriaan beschreven in de afleveringen 1 t/m 4 van 2012.

² De Ordo Visitatio Mariae (O.V.M.) werd in 1610 in Frankrijk gesticht door Franciscus van Sales en Jeanne de Chantal. In Nederland had deze orde één klooster, in Tilburg (1885-1986).

³ Feestdag van Johannes de Evangelist, de apostel der liefde.

⁴ Claude La Colombière werd in 1929 zalig verklaard en in 1985 volgde zijn heiligverklaring.

Bronnen:

- Spapens, P. & Kemenade, K. van. (2005). *366 heiligendagen*.
- Trouncher, M. (1953). *Margareta: de roman van een non*.
- Molenaar, M. (1961). *Claude en Marguerite: hun gemeenschappelijke taak in de kerk*.
- www.bedevaartweb.com
- www.katholiek.nl
- www.rkk.nl

Zussenportretten deel 3 van 4

De (ge)zusters Bleeker

Zestig jaar of langer geleden was het niet ongewoon dat er meerdere kinderen uit een gezin kozen voor een leven als religieus. In dit derde deel van een serie van vier, springen we terug in de tijd en maken wij u deelgenoot van acht vrouwen uit de familie Bleeker¹. Ruim een eeuw lang (van 1893 tot 1999) maakten zij deel uit van de Congregatie DMJ en 'schreven' hiermee geschiedenis.

door Brigitte Lutters en Zuster Veronie Franken

Onderwijs

Met de (ge)zusters Bleeker kunnen we niet meer in gesprek gaan en pas vanaf 1950 werd (middels een toen ingevoerd kaartsysteem) opgeschreven/bijgehouden waar en wanneer een zuster ergens was, dus wat we over deze zusters nog kunnen achterhalen, moet wellicht door u, als lezer, in een context worden geplaatst.

Wel weten we dat alle (ge)zusters Bleeker met het onderwijs te maken hebben gehad en dat zij vaak Overste of assistente van de Overste waren.

Zuster Antoinette (Johanna Bleeker)

De eerste die intrad op 31 januari 1893, was Zuster Antoinette. Van haar weten we niet zoveel. Op haar bidprentje dat bewaard is gebleven staat: 'Tot in haar hoge ouderdom heeft de overleden Zuster haar beste krachten besteed aan de opvoeding der jeugd'.

Zuster Theodosia (Maria Bleeker)

Een jaar later (op 1 maart 1894) trad de zus van Zuster Antoinette in; Zuster Theodosia. Jarenlang was zij Overste in verschillende huizen van de Congregatie, totdat zij in 1930 ontboden werd in 's-Hertogenbosch. Zuster Theodosia wist dat er een post van novicemeesteres vrij was en veronderstelde dat dat de reden was voor dit appèl. Niets was minder waar, zij werd gevraagd om als Overste naar de Missie in China te gaan. Zij was inmiddels 59 jaar oud!

Dit moet niet eenvoudig voor haar zijn geweest. Ze moest de Chinese taal onder de knie zien te krijgen en in China maakte ze in 1948 mee dat ze uit het land moest vluchten, doordat de bloeiende missie die daar door zusters en paters was opgebouwd, door de communisten werd vernield.

De groepsfoto op pagina 17 is gemaakt bij haar (abrupte) terugkeer in Nederland.

Zuster Theodosia was toen 76 jaar. De gehele familie Bleeker haalde haar in Amsterdam op. Let u vooral op de Chinese schoenen die Zuster Theodosia op de foto draagt.

Zuster Cordula (Cecilia Bleeker)

Zuster Cordula en Zuster Imelda traden tegelijk in op 14 augustus 1895, maar Zuster Cordula was wel twee jaar ouder dan haar zusje.

Van haar is een brief uit 1921 bewaard gebleven, die zij aan haar nicht Zuster Cornelia schreef toen deze haar eeuwige gelofte aflegde. De brief geeft een mooi kijkje in de beleving van het religieuze leven in die tijd!

Zuster Imelda (Wilhelmina Bleeker)

Zoals gezegd trad Zuster Imelda tegelijk met haar oudere zus in. Ze was zeventien jaar. Ook van haar vinden we jammer genoeg slechts één zin terug:

‘In januari 1898 komt zij naar Amsterdam, Rustenburgerstraat om in de school te helpen en Frans te gaan studeren’.
Zij overlijdt in 1910 op 32-jarige leeftijd.

Zuster Imelda (Elisabeth Bleeker)

Dat dit nichtje van de overleden Zuster Imelda ook Imelda is genoemd, is geen toeval. Zij kreeg de naam van haar vroeg gestorven tante. Zij trad in op 8 november 1911. Over deze Zuster Imelda (de tweede) is het volgende opgetekend: ‘Een jaar was zij werkzaam in het Instituut voor Doofstommen, daarna werd zij Overste van het zwakzinnigen internaat dat eerst gevestigd was in Huize Nieuw Herlaer en later in Udenhout: Huize Sint Vincentius’.

Zuster Cornelia (Euphemia Bleeker)

Op 22 maart 1917 treedt het jongere zusje van Zuster Imelda (de tweede) in haar voetsporen: Zuster Cornelia. Zij zou in 1919 als jonge zuster voor drie maanden naar het Instituut voor Doven gaan in Sint-Michielsgestel, zij bleef er tot 1984! Vanaf 1925 was zij assistente van de Overste en regelde van alles binnen dat grote internaat. Daarnaast gaf ze ook nog les aan meervoudig gehandicapte kinderen. De zusters herinneren haar als een grote, (strikt) rechtvaardige vrouw. Streng, maar naarmate de jaren vorderden, milder.

Zuster Redempta (Antoinette Bleeker)

Zuster Redempta zette voet in het klooster op 28 december 1929 en stond ook als onderwijzeres voor de klas. Zij had een uitzonderlijk tekentalent en er zijn vele tekeningen van

haar bewaard gebleven. Bij onderstaande tekeningen hoort een korte uitleg.

Hintham 1944

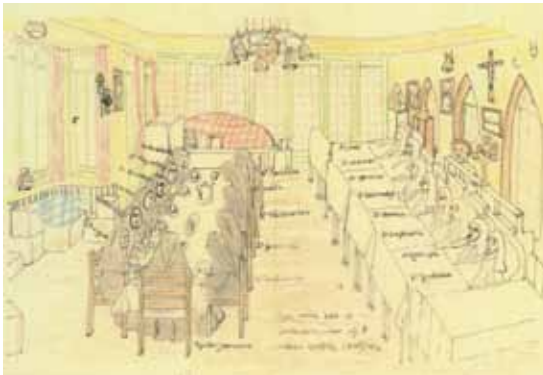
In Hintham, het Sint Jozefgesticht, woonden oude en zieke zusters. (Dit was nog in de tijd voordat Sint Jozefoord in Nuland gebouwd werd).

Het kwam vaak voor dat een zuster tbc kreeg. We denken dat dit de reden was dat zuster Redempta in oktober 1944 tijdens de gevechten in Den Bosch, in Hintham verbleef en zo bij de evacuatie naar Coudewater in Rosmalen betrokken was. De zusters zijn ruim een maand in Coudewater gebleven.

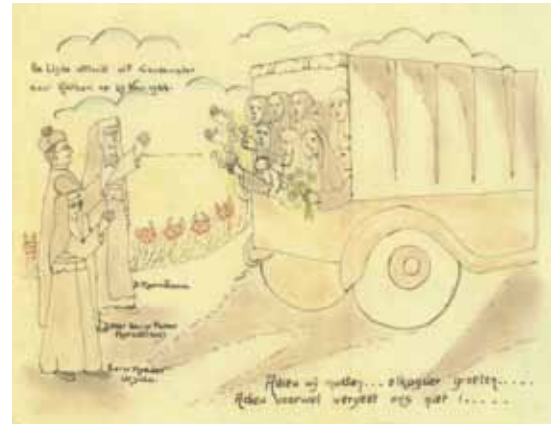
16

De evacuatie

De zaal op Coudewater waar de zusters verbleven

Weer naar huis!

Zuster Benita (Agatha Bleeker)

klas stond. In 1962 leerde zij in 's-Hertogenbosch Zuster Pia Maria kennen; zij werden onafscheidelijke vriendinnen.

Gelukkig is er wat bewaard gebleven van de levens van deze (en andere) zusters en gebeurt verslaglegging nog steeds in toenemende mate. Het belang van deze erfenis is voor nu en de toekomst groot! <

Zuster Benita (het zusje van Zuster Redempta) was de laatste van de familie Bleeker die op 28 december 1931 intrad. Van haar weten we dat zij vele jaren als onderwijzeres voor de

Zittend van links naar rechts: Zuster Antoinette, Zuster Theodosia, Zuster Imelda (foto), Zuster Cordula
Staand van links naar rechts: Zuster Benita, Zuster Redempta, Zuster Imelda (2e) en Zuster Cornelia.

¹ Er was nog een negende zuster Bleeker bij DMJ: Zuster Emiliana. Zij was geen zus van het achttal. Haar intrede was in 1889. Zij overleed op 19-jarige leeftijd in 1893.

Habijten door de jaren heen – deel 1 van 2

door Zuster Veronie Franken

Religieuze kleding

In de 193 jaar van het bestaan van onze Congregatie is er een tijd geweest dat de zusters van de Choorstraat een bekende verschijning in het straatbeeld waren, met hun zwart habijt en ronde kap. Maar niet vanaf het allereerste begin.

Toen op 7 juli 1820 de Congregatie gesticht werd, werd alles vermeden om dit kenbaar te maken aan de omgeving. Het was kort na de Franse tijd en de protestante Koning Willem I nam in 1813 het gezag over. Het was voor kloosters verboden nieuwe leden op te nemen, laat staan dat er nieuwe kloosters gesticht mochten worden!

Op 7 juli 1820 traden de volgende vrouwen in:

- Anna Catharina van Hees;
- Catharina van Grinsven;
- Catharina Josepha Appelboom;
- Magdalena Lauwaars;
- Petronella Dymphna Coppens.

De zusters – die juffrouwen genoemd werden – waren allen op dezelfde wijze en zeer eenvoudig gekleed. Een paars jak en rok of een paars jak met zwarte rok en paarse doek was de kleding voor door de week.

's Zondags droegen zij een zwart kleed. Een witte muts met twee fijn geplooid toertjes was hun hoofddekse.

Als zij uitgingen, droegen zij een zwarte falie (hoofd- en schouderdoek).

En we lezen ook in het archief: 'De werkszusters waren juist gekleed als de andere zusters, uitgenomen dat hare muts slechts één fijn geplooid toertje had'.

Een van de vrouwen van het eerste uur: Petronella Coppens, ervaart het kloosterverbod aan den lijve. Zij ging in 1814 naar het Karmelietessenklooster in Boxmeer, maar door een decreet van Koning Willem I van 5 februari 1815 kon ze niet geprotest worden en kwam ze terug naar 's-Hertogenbosch.

Het streven van de regering was een protestante natie op te bouwen en die stond vijandig tegenover de katholieken. In deze tijd ontstond de Congregatie.

Bij 'werkzusters' denk je meteen aan standsverschillen.

Maar in 1833 werd besloten geen 'meid' meer te houden en werd ook het onderscheid tussen zusters en werkzusters geheel weggenomen.

Een goed besluit!

Deze kleding is bewaard gebleven. Zuster Louisa van Rooijen schilderde het zelfportret dat u hiernaast ziet.

Langzaamaan veranderde de tijd.

Er werden meer congregaties gesticht, de katholieken kregen meer vrijheid, er werden bisdommen opgericht en kloosterlingen gingen religieuze kleding dragen.

Bij het eeuwfeest in 1920 werd een gedenkboek uitgegeven en daarin lezen we:

'De Congregatie bestond reeds meer dan twee en twintig jaar, en nog hadden de Zusters geen religieuze kleding; zij waren nog altijd gekleed op de wijze, boven vermeld.

Alvorens deze kleding vast te stellen, ging de Overste, Catharina van Grinsven, verschillende kloosters in België bezoeken.

Uit hetgeen zij daar gezien had, maakte

zij eene keuze; en bij hare terugkomst werden aanstonds volgens het genomen model de kleederen vervaardigd.

Den 8ste September 1842 tooiden alle Zusters van het Moederhuis zich met het religieuze kleed.'

Pastoor Heeren stelde 'Korte verzuchtingen onder het aankleeden' samen.

In het boekje *Onze gebeden* staat:

Bij het habijt:

Bekleed mij, o Heer, met de deugd van versterving, opdat ik de zonde moge afsterven.

Bij de gordel:

Ontneem mij, o Heer, mijn valse vrijheid en bind mij vast met de banden van Uwe H. Liefde.

Bij het scapulier¹:

Uw juk is zoet, o Heer, en Uw last is licht; schenk mij de genade ze altijd met liefde te dragen.

Bij het kruis:

Jezus, geef mij door de verdiensten van Uw kruis de genade aan de wereld en de zonde af te sterven.

Bij het barbet²:

Maak, o Heer, dat ik zuiver zij naar ziel en lichaam.

Bij de sluier:

Stel, o Heer, deze sluier als een bescherming op mijn hoofd, opdat mijn ogen de ijdelheden niet zien, maar U alleen, dien ik eeuwig wens te aanschouwen.

1938

Als in dit jaar onze missie op Java – Nederlands Oost Indië – begint, worden de volgende richtlijnen voor de kleding gegeven:

‘In verband met het warme klimaat, was het nodig, dat de zwarte kleding der zusters vervangen werd door witte, die evenwel dezelfde vorm en snit behield. Alleen was het noodzakelijk de gesloten ronde kap te vervangen door een van onderen open kap, terwijl het zogenaamde barbet van een opstaand boordje werd voorzien’.

Ruim honderd jaar zullen de zusters in Nederland deze kloosterkleding dragen.

Cantates & Liederen

Bij het Honderdjarig bestaan van de Congregatie in 1920 werd een boekje *Cantates & Liederen* uitgegeven. We vinden hierin *Het ‘Vrouwke’*. Het is een liedje ter ere van Zuster Annemie. Zij zou de laatste van onze zusters zijn geweest die de alleroudste kleding nog droeg (om boodschappen te doen!) <

¹ Scapulier: dit was een ‘losse lap’ en de dwarse strepen, zijn de vouwen in die lap.

² Barbet: een stukje witte stof, dat de plooien van het onderste gedeelte van de kap verborg en ook het koordje van het kruisje.

Het ‘Vrouwke’

Eens was ’t retraite in ’t Liefdehuis;
de preek zou gauw beginnen.
Daar klonk een kraaktred in de gang;
de pater stapte binnen,
nam deftig op den preekstoel plaats
en kuchte enkele malen,
ving aan met een Latijnsche tekst
en zou die gaan vertalen.

Opeens verstomt het paterwoord:
zijn oog blijft aldoor staren
in wijde verte naar iets vreemds,
te midden van de schare.
Hij staart en zwijgt en zwijgt en staart,
de zusters zwijgend staren
naar ’t starend-zwijgend patershoofd
en niemand kan ’t verklaren.

Dat duurt zoo een minuut of vijf;
veel zusters slaan aan ’t gapen
en zelfs begint er hier en daar
een knikkend in te slapen,
tot eind’lijk Pater iemand wenkt
‘Daar ginder zit een vrouwtje, zeg,
dat zij de kapel verlaat,
ik heb ’t niet op dat oudje’.

Ach arme! ’t Was Zuster Annemie,
de laatste der getrouwen
aan plooiemuts, paarse jak en doek,
geteld nu bij de vrouwen,
ofschoon ze een “brave Zuster” was;
moog’ God haar diensten loonen,
haar boven al haar Zusters reeds
in ’s Hemels Sion kronen.

ACTUALITEITEN

Jaar van het Geloof

Op 11 oktober 2012 opende paus Benedictus XVI met een eucharistieviering op het Sint Pietersplein in Rome het Jaar van het Geloof. Geen mens kon toen vermoeden – misschien zichzelf ook niet – dat deze paus het Jaar van het Geloof niet zou afsluiten. Dat zal op 24 november (Hoogfeest van Christus, Koning van het Universum) 2013, gebeuren door Paus Franciscus.

door Brigitte Lutters

Of deze 'wisseling van de wacht' consequenties heeft voor de doelstellingen voor het Jaar van het Geloof, denk ik niet. Er zijn zeer zeker verschillen tussen beide pausen, maar niet zo groot als karikaturen schetsen. Het is nogal zwart/wit om aan de ene kant de 'zo menselijke en eenvoudige' paus Bergoglio neer te zetten en aan de andere kant de 'afstandelijke studeerkamergeleerde', die emeritus-paus Ratzinger zou zijn.

Er zijn ook veel overeenkomsten. Beiden hebben te maken (gehad) met 'wolven' op hun pad en maakten/maken daar korte metten mee. Zij het dat Paus Franciscus dat inderdaad in wat directere bewoordingen dan zijn voorganger doet.

Ook is er continuïteit wat betreft (de aanleiding voor het Jaar van het Geloof) 'het op een eigentijdse manier het christelijk geloof verkondigen en in de praktijk brengen'; de nieuwe evangelisatie. Een term die volgens Tom Boesten, (hoofdredacteur van de Missio-

Paus Franciscus bezoekt emeritus-paus Benedictus XVI

naire Agenda), weerstand kan oproepen, alsof wij de straat op zouden moeten om mensen te redden van het ongelooft. Volgens Boesten heeft het geloof ons meer te bieden dan plichtsbef ten opzichte van onze naasten. Nieuwe evangelisatie betekent volgens hem, stilstaan bij het feit dat onze inzet en onze manier van leven iets te maken hebben met God, en dat we dat kunnen delen met elkaar en met anderen.

In het kader van dit jaar van herontdekking van het geloof, (met het oog op het getuigenis van christenen) waren (en zijn) er tal van initiatieven en activiteiten door het hele land en daarbuiten.

Zo was er een (reizende) iconententoonstelling met de afbeeldingen van twaalf Christusmysterieën door kunstenaar Geert Hüsstege. Parochies boden workshops aan voor een >

ACTUALITEITEN

ieder. Voor jonge gezinnen was er bijvoorbeeld de workshop 'Hoe vier je de christelijke feesten thuis?'

In weer een andere parochie werd met veel enthousiasme toegewerkt naar de opvoering van een Mariamusical. En weer ergens anders hielden ze een speciale Mariaviering.

Ook een manier van de 'nieuwe evangelisatie' in de praktijk brengen, zijn bedevaart- en pelgrimstochten. En hoewel de ontkerkelijking in heel Europa nog steeds doorzet, zijn de meeste bedevaartplaatsen onverminderd populair en nemen de aantallen pelgrims in bijvoorbeeld Rome en Lourdes zelfs toe. Dit heeft enerzijds te maken met verbeterde

reismogelijkheden, maar ook met de diepe ervaringen die pelgrims opdoen op hun reizen. Zowel tussen God en mens als tussen mensen onderling kan er heel veel gebeuren tijdens een pelgrimstocht.

Of de vele initiatieven in het kader van het Jaar van het Geloof nieuwe impulsen hebben kunnen geven aan de missie van de Kerk is afwachten. <

Bronnen:

www.aartsbisdom.nl

www.katholieknieuws.nl

www.knr.nl

www.venstersopkatholiekgeloven.nl

Meditatief Mandala tekenen

door Pater Frits Bakker msf

Meer dan twaalf jaar hebben de zusters van de Choorstraat in hun klooster aan de Papenhulst, gastvrijheid verleend aan een groep mandala-tekenaars. Zuster Annecathrine van Haren was daar de grote promotor van, en onder leiding van mij, pater Frits Bakker msf en in het afgelopen seizoen onder leiding van Loes Gibbels, zijn er honderden mandala's gemaakt over allerlei onderwerpen.

Frits Bakker

Mandala's over: de chakra's (de energiecentra in ons lichaam), de Maya's, de Aborigines, het Jodendom. Arabische, Egyptische en Keltische mandala's, mandala's over en met getallen, symbolen, spiralen en kristallen en mandala's vanuit inspirerende schilders zoals Kandinsky, Klee, Hundertwasser, Klimt.

Enfin, teveel om op te noemen.

Steeds stond bij elk onderwerp de spiritualiteit en de persoonlijke vormgeving centraal.

We begonnen altijd met een meditatie om je aandacht te richten op het centrum in je lichaam, het goddelijke kernpunt, dat meestal gelokaliseerd wordt in de zonnevlecht, die gelegen is in de buurt van de navel. Een mens is in het diepst van zijn wezen een beeld van God.

Het is belangrijk om te weten dat het mandala tekenen begint met je naar binnen te keren en vanuit een meditatieve houding te gaan tekenen en kleuren [zie ook artikel *Mandala tekenen* in de Heeriaan 2010, nr. 4 – Red.]. Bij een klassieke mandala begin je meestal in het midden van je papier en bij een intuïtieve of spontane mandala kan dat ook ergens anders vanuit een punt of lijn zijn. Het mandala tekenen is geen vakmatig of technisch tekenen, maar een tekenen vanuit je hart, je binnenste of je gevoel, dat zich vooral in eigen vormen, maar vooral in kleuren uit. Dit soort tekenen ligt eigenlijk binnen de mogelijkheden van iedereen, die een potlood of pen kan vasthouden. Er is geen speciale vaardigheid of kennis voor nodig. Hooguit kan een begeleider een aantal goede suggesties en tips geven bij de uitwerking van een eigen mandala. Ik heb dat meer dan twaalf jaar in het klooster aan de Papenhulst mogen doen en heb me bevoorrecht gevoeld in zo'n uitstekende en rustgevende ruimte van het zusterklooster mandalales te mogen geven. Niet alleen de sfeer was goed, maar ook de deelnemers waren voor mij een inspiratiebron met hun – heel vaak – verrassende en boeiende uitwerking van het mandalaonderwerp. Het verhaal dat bij de mandala verteld werd, gaf bijzonder goed aan dat het mandala tekenen helemaal recht doet aan het verlangen om een harmonisch, heel en spiritueel mens te worden. Het werkt dus uit, wat het woord mandala eigenlijk betekent.

Psalm 42

Refrein

Dorstend naar Levend Water,
dorst ik naar U.
Dorstend naar Levend Water,
dorst ik naar U.

Als een hert uitziet naar levend water,
God zo ziet mijn hart naar U uit.
Dorstend naar de Bron van het leven,
dorst ik naar God tot ik Hem zie.

Hart in mij, wat ben je toch klein.
En waarom klopt je hart zo onrustig?
Wees toch zeker dat God zal komen,
ooit dank ik mijn redder, mijn God.

Mijn God, mijn hart is toch zo klein,
daarom roep ik u al van verre.
Water roept met de stem van water,
overal waar het water valt.

Zo slaan de golven van de branding
als een zondvloed over mij heen.
Geef mij vandaag een helder teken,
tot de nacht zal ik voor U zingen.
Mijn leven wordt een lied.

Mandala is een woord uit het Sanskriet en betekent heelmakende cirkel. Het middelpunt, van waaruit de klassieke mandala meestal wordt opgezet, staat voor het oerbegin, de oorsprong, de krachtbron, waaruit alles kan ontstaan dat met leven, ontwikkeling en groei van de mens en zijn wereld te maken heeft. Daarom kan alles wat een mens beweegt, voelt, denkt, verlangt en bezighoudt een

ACTUALITEITEN

24

plaats in de mandala vinden. De mandala-tekening kan zo een neerslag zijn van wat zich in de binnenwereld van een mens afspeelt en naar verwerking en zingeving zoekt. Dat betekent niet dat een mandala altijd mooi hoeft te zijn, al zal een tekening die recht uit je hart komt, altijd een bepaalde aantrekkingskracht en uitstraling hebben. Het verhaal dat erbij verteld wordt, geeft vaak een extra dimensie aan de mandala.

Bij elke nieuwe les lagen er op tafel boeiende tekeningen en mandala's, die niet alleen met aandacht bekeken werden, maar ook in hun ontstaansgeschiedenis door de maker verwoord en toegelicht werden. Zowel tekening als verhaal blijken telkens weer geschenken te zijn die mensen elkaar kunnen geven. Het is waarschijnlijk een van de redenen waarom de groep mandalatekenaars in de Papenhulst zo lang heeft kunnen voortbestaan en nu nog steeds met veel animo blijft tekenen. We zijn de zusters veel dank verschuldigd dat ze de groep zo lang gastvrijheid hebben geboden en dat nog steeds blijven doen.

Ik houd me al meer dan twintig jaar met veel voldoening bezig met het mandala tekenen, waarvan meer dan twaalf jaar in de Papenhulst.

De groep was, toen we in 2001 begonnen, meteen op het goede spoor gezet door het thema dat Zuster Anne Catharine had uitgekozen: 'Bewegen en bewogen worden'. Het raakt de kern van het mandala tekenen. Het werd in de aankondigingsfolder zo geformuleerd:

'In deze cursussen willen we bezinnend en spelenderwijs de ruimte van de cirkel verkennen. Binnen de cirkel liggen allerlei mogelijkheden om in contact te komen met je eigen kern en je eigen spirituele weg op het spoor te komen. Het tekenen van mandala's is een goede manier om de oerbewegingen van de schepping in jezelf en buiten je te verkennen.

In een meditatieve sfeer van openheid, stilte, muziek en tekst mogen we onze eigen creativiteit ontdekken, onze spiritualiteit ontwikkelen en onze verbondenheid beleven'.

Deze doelstelling vanaf het begin is nog steeds volop aanwezig.

De mandagroep is in de loop der jaren een zeer constante en spirituele groep geworden, waarvan de leden elkaar met hun tekeningen en verhalen blijven inspireren. Er is binnen de groep een band gegroeid, die meer betekent dan alleen maar het maken van een mooie mandala of een leuke tekening.

Het is dankzij de zusters aan de Papenhulst, die al jarenlang een voortreffelijke tekenruimte beschikbaar stellen, dat het mandalaproces en de persoonlijke heelmaking van ieder lid van de groep zich nog steeds verdiepen en tot grote voldoening en waardering leiden. <

Noot:

¹ Congregatie van de Missionarissen van de H. Familie

ACTUALITEITEN

Herdenken en Vieren op 6 en 7 juli 2013

De Stichtingsdag van de Congregatie op 7 juli is een belangrijke dag die elk jaar congregatiebreed gevierd wordt. Dit jaar zijn de 'Zusters van de Choorstraat' al 193 jaar een begrip! Echter zonder al die zusters die hun zijn voorgedaan, zou er niets te vieren zijn. Daarom stonden de zusters DMJ ook dit jaar weer stil bij hen, door samen te komen in de kapel en het kerkhof van Sint Jozefoord.

Traditiegetrouw lag de regie in handen van Zuster Vera Lubbers. Zij opende de bijeenkomst in de kapel van Sint Jozefoord en refereerde daarbij aan de Stichters van de Congregatie, Pastoor Jacobus Heeren en Anna Catharina van Hees (Kaatje). Er werden bloemen geplaatst bij de afbeeldingen van Pastoor Heeren en Anna Catharina van Hees in de kapel.

Zuster Tine hield in de kapel de volgende – toepasselijke – toespraak:

'Nadenkend over de betekenis van onze gedenkdag – 6 juli – en onze Stichtingsdag 7 juli, heb ik het professieboek ter hand genomen.

Op pagina twee van het professieboek staat:

REDEN

waarom

dit Register

*in de Congregatie
behoort te bestaan*

Dan staat er vervolgens:

Volgens Paulus/Phil.: 4 – 3/

*Staan in den Hemel de uitverkorenen voor God
zelden in het boek des levens aangeschreven;*

- in deze navolging worden de doopelingen in de H. Kerk door de Priesters in het doopregister aangeteekend. – Het is dus niet oneigenaardig dat er in de Kloosters ook een ordeboek bestaat, waar dusdanige personen zichzelf inschrijven, die, tot meerdere verzekering van hare zaligheid, zich van de wereld afscheiden, om als gestorven aan de wereld, alleen voor God te willen leven. -

Dergelijk boek behoort derhalve in de Kloosters tot een register te dienen, waar de namen der Kloosterlingen door haar zelve eigenhandig ingeschreven worden.

Als eerste staat in het boek vermeld onze Stichteres en Algemene Overste Zuster Anna Catharina van Hees geboren op 6 april 1768, geproft 21 november 1822 en overleden 14 februari 1825.

Charles Caspers van het Titus Brandsma Instituut is bezig met een zoektocht naar het leven van Anna Catharina in die tijd.

Zijn ervaringen zullen worden gebundeld in een boek over haar leven.

Ik heb dit REGISTER – PROFESSIEBOEK – met de vele eigenhandig geschreven handtekeningen doorgebladerd en zomaar wat zitten mijmeren en daar waar ik mijn medezusters van dichtbij mocht meemaken in verbondenheid en met diepe dankbaarheid aan hun, onze en mijn levensreis gedacht.

In het REGISTER – PROFESSIEBOEK worden wij allen genoemd, ook onze medezusters die niet meer onder ons zijn. Zij hebben hun levenstaak, in de overtuiging dat onze Congregatie levensvatbaar zou blijven, volbracht. Zij en wij hebben niet kunnen vermoeden hoe ons religieuze leven anno 2013 er uit zou zien.

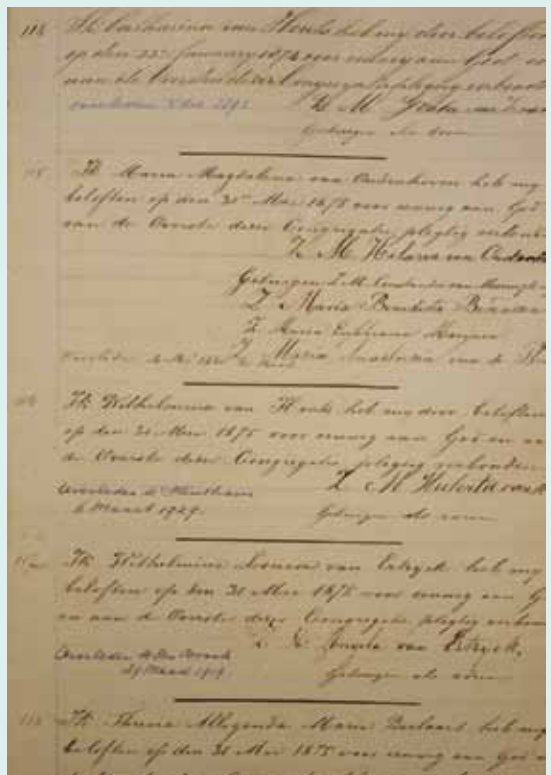
Het Kapittel 2013 is 6 weken geleden afgesloten en heeft aan het algemeen bestuur de opdracht gegeven:

- a. een balans, geënt op onze Constitutien, te creëren tussen Algemeen Bestuur – regio Nederland en regio Indonesië;
- b. de zetelverplaatsing van het Algemeen Bestuur voor te bereiden.

In het thema van het Algemeen Kapittel 'het Heilig Vuur brandend houden' ligt voor ons een wereldwijde opdracht besloten. Als fakkeldragers mogen wij, in onze ouderdom, ons religieus leven in handen leggen van onze medezusters in Indonesië. Het Vuur van den beginne blijft branden.

U en ik, we mogen trots zijn op ons zelf!

Na deze toespraak, sprak Zuster Vera een overweging uit en werd er met de zusters die konden naar het kerkhof gegaan. Daar werden op herdenkingsplekken bloemen neergezet. Na afloop werd er met alle zusters tezamen koffie gedronken in de Rosa de Limazaal in Sint Jozefoord te Nuland. <

Herfst

door Zuster Augusta de Groot

Zomaar valt het je in handen (als je ze open houdt tenminste)!
Een gedicht over de herfst en daar zitten we alweer middenin.
Ik wil het u niet onthouden.

Herfst

Herfst is de tijd van vermoeden, niet van weten.
Van tasten, niet van grijpen. Van eerst met mijn duim
het waas wegvagen van een purperen pruim
en van voelen hoe rijp, en van dan pas proeven.

Herfst is rustig doende, niet zoals de zomer doende was,
met dat drukke ondernemen, proclameren en oprichten
en met uitbreiden en weer iets anders stichten.
Herfst vertraagt een ogenblik de pas.

Een krekel zit nog vol te houden in het gras.
En op het grindpad snort een laatste bij,
wat vorig jaar nog komen moest is nu voorbij.

Maar de geest is vrij.
Om te berekenen en te weerleggen en te ijken.
En om te rangschikken en te bevragen,
te schouwen en te kijken.

Herman De Coninck

De herfst kan voor ons een leermeester zijn, die ons leert dat veel, maar niet alles, vergankelijk is.

Een weemoedige gedachte? Nee! Een tijd van vermoeden, van inkeer en niet weten, zegt de dichter.

Van genieten ook, denk ik dan, genieten van wat je toevalt, zoals de rijpe pruim, van proeven en een vertraagde pas.

Herfst is een tijd van kijken naar de bij en luisteren naar de laatste krekkel.

De tijd om geestelijk vrij te zijn en jezelf te bevragen.

De tijd om energie te verzamelen en op te slaan zoals de eekhoorn die voorraden aanlegt om de winter door te komen.

Misschien hebben we ook iets nodig van die krekkel die toch zijn 'lied' vol zit te houden in het gras. Van doorgaan tussen het vallende blad, de laatste appel aan de boom en de noot in het natte gras.

Herfst is schuilen bij het haardvuur en warmte opdoen bij elkaar. Verzet je niet tegen koud en guur, grijp niet naar meer macht, maar naar warmer en mooier. Geef je over aan de herfst, de geuren van de paddenstoelen in het bos, de kleurenpracht van bomen. Jij en ik, we mogen mensen zijn van seizoenen en dat geeft het leven zijn glans.

Jezus keek ook naar zijn omgeving en nam er voorbeelden uit om Zijn boodschap duidelijk te maken: 'kijk naar de vogels in de lucht, kijk naar de bloemen op het veld, zie de boom die geen vrucht draagt en de wijnstok die verdort'. Hij gebruikt al deze beelden om aan te geven dat we Zijn boodschap kunnen zien in de mensen en de dingen om ons heen.

Het leven is vaak opstaan en verder gaan, weet hebben van zwakheden én van ver-

geven. Weten van rijkdom, van durven zien en van durven loslaten.

Wij kunnen leren van de kastanje, de noot en de eikel die weet hebben van vallen, van gegeten worden en vrucht dragen, van oogsten en geoogst worden. Ook van stormen doorstaan en je laten dragen door de wind.

En straks verlangen we weer naar jong groen en lente als we genoeg hebben van de winter die zijn koude sporen trekt in de sneeuw.

Kom deze herfst (en winter) goed door, dan waait straks de lentebries weer als fonkelnieuw. <

De Drievuldigheidsicoon

door Zuster Leonie Rabou

Deze aflevering gaat over de Drievuldigheidsicoon van Andrej Roëblev. De icoon die staat voor gastvrijheid. Roëblev kreeg in 1425 opdracht om deze Triniteitsicoon te schilderen, opdat zijn medebroeders door het aanschouwen van deze icoon met vreugde zouden worden vervuld en zij de blik zouden afwenden van de haatvolle verscheurdheid van de wereld waarin zij leefden, om zich te laten inspireren door de liefde die God is.

De tijd waarin wij nu leven is niet veel beter dan de tijd van Roëblev. Laten wij deze icoon aandachtig bekijken om tot rust te komen, wetend dat we in Gods liefde zijn opgenomen in de cirkel van de Drievuldigheid. Op de icoon ziet men drie engelen aan tafel zitten. In het boek Genesis 18 lezen we:

In die dagen verscheen de Heer aan Abraham bij de eik van Mambre. Abraham sloeg zijn ogen op en zag plotseling drie mannen voor zich staan, hij liep naar hen toe en zei : ‘Wees zo goed, Heer, Uw dienaar niet voorbij te gaan’.

31

Die gastvrijheid, een groet van welkom aan allen die met ons willen samen zijn aan de tafel van de Eucharistie. Ook onze zondagsgasten en andere bezoekers, mogen zich thuis voelen bij ons.

1. Roëblev heeft alleen drie engelenfiguren afgebeeld en de rest weggelaten.
2. Je zou een cirkel kunnen trekken rondom de drie. Zij vormen een Eenheid. Maar wie is wie? Roëblev heeft dat misschien zelf in het midden willen laten om daarmee aan te geven dat het mysterie van de Drie-eenheid een mysterie is en een mysterie blijft. De denkbeldige cirkel drukt rust en vrede uit; gelijke schepsels.

3. Het middelpunt van de cirkel is de ene schaal met de offergave op tafel.
4. De persoon in het middelpunt heeft een rood kleed aan dat meestal de Christusfiguur op de iconen draagt (rood is het teken van de godheid) en een blauw onderkleed (blauw is het teken van de mensheid) . De mens geworden God, Jezus Christus.
5. Hij zegent de gave en neigt daarbij met het hoofd naar de persoon links, die de gave ook zegent als teken van aanneming. Mogelijk is dat de persoon van de Vader.
6. Deze persoon kijkt tegelijkertijd dwars over de tafel heen naar de persoon rechts, die met zijn rechterhand naar beneden wijst, naar een soort rechthoek.
Dat zou dan de Heilige Geest zijn, door de Vader naar ons gezonden.
7. Achter de middelste persoon en de persoon rechts buigen boom en rots mee.
De schepping doet mee met het liefdesspel van de drie.
De engelen zijn aan elkaar gelijk zoals de gelijke scepters aangeven.
Deze scepters zijn het teken van hun almacht.

Op deze icoon vindt u geen namen. Wie is nu precies wie?
Dat blijft een raadsel, een mysterie verborgen voor ons mensen, die zo graag alles willen vangen in hun begrippen en in hun denken.
Daarom is de duiding van de personen, zoals boven beschreven, slechts een vermoeden, een gelovig tasten.

Biddend kijken naar de icoon zal onze geest doen 'doorzien – inzien'.
In ieder van ons moet dat groeien.

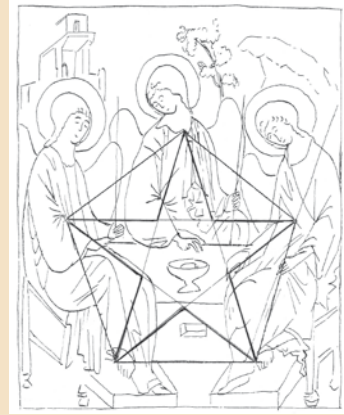
** Eer aan de Vader, de Zoon en de Heilige Geest **

De denkbeeldige lijnen van deze icoon:

Driehoek

Wanneer men vanaf de tafel lijnen trekt naar de hals van de middelste engel, ziet men een gelijkzijdige driehoek. Deze driehoek neemt als symbool van de Drie-eenheid een centrale plaats in op de icoon. Betekenis: De Eenheid in de Drieheid.

Vijfhoek

In de icoon vinden we ook de ster van Bethlehem.

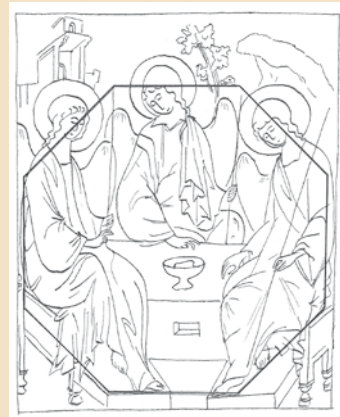
Betekenis: Symbool van het nieuwe verbond.

Zeshoek

Als men vanaf het hoofd van de middelste engel lijnen trekt naar de schouder van de buitenste engelen en deze naar beneden laat lopen, krijgt men een zeshoek.

Betekenis: Symbool van het scheppingswerk van God in zes dagen.

Achthoek

Acht is het symbool van de volheid. Daarom hadden oude christelijke doopkapellen een achthoekige vorm.

Betekenis: De volheid van goddelijk leven.

De kelken

Kijk eens goed: men ziet drie kelken. Deze kelken vormen de symboliek van de eenheid van de drie personen in één offergedachte.

1. De eigenlijke kelk op de offertafel.
2. De kelk tussen de figuren in.
3. De kelk tussen de buitenste engelen en dan verder naar beneden.

Wij zijn geschapen naar het beeld van God, van Hem die drie in één is. Wij zijn door die liefde van God met elkaar verbonden door de genade van God, het offer van Zijn Zoon en de liefde en de bezieling van de Heilige Geest.

God geeft ons het leven.

Gaat er eens rustig bij zitten en het geheel overdenken.

Deze icoon is prachtig. Men kan er vreugde, moed en kracht uit putten in blijde en in moeilijke tijden. <

** Wie dicht bij God is, warme zich aan het vuur **

'Somberen'

door Zuster Lisette Swanenberg

Het zomerseizoen is voorbijgegaan. Alles is gegroeid en groot geworden. Kuikentjes werden kippen, kalfjes werden koeien. Bloemen en planten hebben ons de vreugde van de zomer gegeven en wij zijn met hen meegegroeid. Nu is alles langzaam verdwenen en verwelkt.

De herfst met het stormachtige weer heeft zijn intrede gedaan. Buiten is het eerder donker en dat oogt soms wat somber. Ook binnenshuis ontkomen we er niet aan. Tenzij je ze zou afsluiten van krant en televisie. 'Somberheid' lijkt met al haar negatieve berichtgeving de boventoon te voeren in de media.

Al dat nieuws kan mij soms benauwen. In een (andere) column las ik: 'Zet je zorgen op het nachtkastje naast je bed'. Het werkt niet bij mij. In mijn hoofd blijft het nieuws als ongemakkelijke en onveilige zorgen, rondjes draaien.

Toch wordt er veel (tijd én geld) geïnvesteerd in het creëren van meer veiligheid voor de burger. Allerlei alarmsystemen moeten ons (tijdig) waarschuwen voor van alles en nog wat.

In Kongo deden ze dat op hun manier. In mijn gedachten zie ik twee kleine vlindertjes fladderen...

Ze fladderen in het struikgewas van het oerwoud.

Voor ons Europeanen ontoegankelijk en levensgevaarlijk, maar voor een Afrikaan eigen terrein. Ik herinner mij een dag waarop de kunstenaar Kayado ons meenam tot aan de rand van dat oerwoud. Heel stil luisterden wij naar alle geluiden die uit die geheimzinnige groene wildernis kwamen. Gezoem, gekwetter, geschreeuw van apen, geruis en gesis. We vroegen hem waarom hij wél het gevaar van het oerwoud kon trotseren en wij niet. Hij legde ons uit: 'Wij, wij sluipen op blote voeten en met ons kapmes door het struikgewas en zijn voortdurend op onze hoede. Als wij ineens op ooghoogte twee of drie vlindertjes zien cirkelen die daar blijven hangen, dan weten we dat daaronder een slang ligt.'

Zo simpel is dat dus. Alarmsignalen uit het oerwoud, zeer efficiënt en kosteloos en het stemt de mens gerust.

Gelukkig gaan niet alle mensen mee in het sombere nieuws. En dat is maar goed ook. Clarissa Pinkola Estes, een be-kroond, Amerikaans schrijfster

op spiritueel en cultureel gebied zegt in een artikel: 'In elke donkere tijd

bestaat er een tendens om zich te gaan richten op het feit dat er zoveel verkeerd gaat in deze wereld. Concentreer u daar toch niet op!

Wij weten, dat het niet iedereen gegeven is om gerechtigheid en vrede te brengen. Maar dat dit slechts gegeven is aan een kleine, vastberaden groep, die niet van opgeven wil weten na de eerste, de tweede of de honderdste storm. Maar een van de meest rustgevende en handelingen die u kunt verrichten om in een stormachtige wereld op te treden, is om op te staan en uw ziel te laten zien'.

En ze gaat verder:

'Ik heb me ook vaak wanhopig gevoeld, maar ik gaf de wanhoop geen kans, geen kans om van mijn bord te eten. Omdat ik weet, de goede woorden die wij zeggen komen niet van ons. Het zijn de woorden en daden van Hem die ons hier naar toe-bracht. En ik weet, het visioen heeft de vastgestelde tijd'.

Woorden waar ik me graag bij aansluit. Met geheven hoofd treed ik dan ook de herfst tegemoet! <

Innerlijke rust is onder meer een kwestie van loslaten. Dat is niet altijd makkelijk, maar met de vrede die dat brengt, kunnen er ook weer nieuwe dromen en verwachtingen in je ontstaan. Sommige dingen in het leven moet je steeds opnieuw loslaten en opgeven om de eigenlijke levenstaak, die in je hart geschreven staat, te kunnen vinden.

Zuster Inigo Turk

De Cipresstraat in Nijmegen bevindt zich tussen de Berg en Dalseweg en de Hengstdalseweg, en is zo lang, dat hij deze twee wegen bijna met elkaar verbindt. Aan weerskanten van de Cipresstraat staan appartementengebouwen van drie woonlagen, gebouwd in de jaren vijftig. In een van die appartementen heb ik vandaag afgesproken. Bij de voordeur hangen verschillende naamplaatjes. Eén daarvan: Zr. M.M. Turk.

door Brigitte Lutters

36

Een 'heilig' huisje

Slechts vier treetjes scheiden de voordeur van het gebouw van de voordeur van het appartement van Zuster Inigo. (Het gebouw kent geen lift). Ik loop achter haar aan naar binnen. Een klein appartement, ietwat gedateerd, maar gezellig ingericht. Zuster Inigo is ermee content. 'Mijn huisje!'

De deur naar het kleine balkon staat open. Het balkon kijkt uit over een tuin. Een stuk daarvan heeft ze in bruikleen aan

anderen gegeven. De rest wordt onderhouden en biedt een fraai uitzicht.

Net zoals de Zusters van de Veste (zie Heeriaan voorjaar 2013), kwam Zuster Inigo in 1974 na een reorganisatie binnen de Sint Maartenskliniek met enkele medezusters terecht in een huis in de Sint Annastraat in Nijmegen.

Ze verlangde naar een plekje voor zichzelf, iets wat ze nooit gekend had, als één na jongste uit een gezin van veertien kinderen, als jonge zuster in het noviciaat en als een van de vele zusters in de Sint Maartenskliniek. 'Ik heb gevraagd of ik alleen mocht wonen en dat mocht. Dat is mijn geluk geweest'. Zo belandde ze (bijna) veertig jaar geleden in de Cipresstraat. Eerst aan de overkant van de straat (driehoog) en twintig jaar later verkaste ze naar deze kant, waar een appartement op de eerste verdieping vrij kwam.

Als Zuster Inigo door haar huisje loopt, houdt ze zich vast aan meubels of deurstijlen. Een handicap maakt dat ze wat minder makkelijk loopt.

Zusters DMJ in het Gezellenhuis in Eindhoven. De staande zuster is Zuster Inigo. Helemaal links op de foto zit Zuster Ansfrida. De overige zusters op de foto zijn overleden.

Wat eraan vooraf ging

76 jaar geleden kwam Zuster Inigo als Greet (Margaretha Maria) in Elst ter wereld. Ze vertelt me dat de hulp van de vroedvrouw haar als baby'tje heeft laten vallen. Dat zou de reden zijn voor haar rechtszijdige verlamming.

Haar zusje was er getuige van, maar werd niet geloofd.

'Ik had graag verteld dat ik uit een warm nest afkomstig ben, maar dat is niet het geval. Het was, als één van de jongsten, een bestaan waar je niet tot je recht kwam'.

Toch zorgde ze tot zijn 92e voor haar vader. Met één zus heeft ze nog contact, met haar andere broers en zussen nauwelijks. Via haar zus weet ze wel wat er bij hen leeft.

'Een priesterbroer (SJ) woont al 52 jaar in Madagaskar', zo vertelt ze me, toch wel een

beetje trots. Volgens Zuster Inigo heeft zij haar kloosternaam indirect aan hem te danken. De Algemene Overste in die tijd had ook een priesterbroer bij de Jezuïeten en klaarblijkelijk vond deze Overste het wel passend om de jonge vrouw die voor haar stond, de naam te geven die Ignatius (Stichter van de Jezuïeten) droeg.

Zuster Inigo (toen nog Greet) volgde bij de Zusters van de Choorstraat de opleiding tot kleuterleidster en stond enkele jaren voor de klas. Dat ze voor een leven als religieus wilde gaan, stond buiten kijf, maar toch koos ze niet direct voor de Congregatie Dochters van Maria en Joseph. Ze keek ook bij andere congregaties. Daar voelde ze zich echter niet thuis en zo keerde ze terug bij de congregatie waar ze al een beetje mee vertrouwd was geraakt.

Zusters Inigo siert de kapel in Sint Jozefoord (1998)

In het noviciaat zat zij al in het voorstadium van het op handen zijnde Tweede Vaticaans Concilie. Zij droeg bijvoorbeeld nog een pelerientje als postulant, een gebruik dat kort daarna afgeschaft werd. (Pelerine is een schoudermanteltje of kraagmanteltje). Zij was ook één van de laatste zusters die intraden met het idee dat ze nooit meer thuis zouden komen.

De ochtend na haar professie kreeg ze een retourtje Eindhoven. 'Het enkeltje was dan bedoeld voor jezelf en voor wie het retourtje bedoeld was, wist je niet'. Ze was opgeleid tot kleuterleidster. Het congregatiebestuur zond haar naar gehandicapte

kinderen. 'Totaal onvoorbereid en zonder enige instructie kwam je dan voor een groep kinderen te staan. Ik had geen flauw idee wat ik met deze kinderen kon en moest doen! Dat moest je dan in de praktijk maar leren!'

Een heel aantal dingen waren niet eenvoudig voor Zuster Inigo.

'Je mocht jezelf niet in een spiegel bekijken, je moest jezelf 'beschuldigen', als je bijvoorbeeld ergens te laat kwam of iets had gebroken en vriendschappen waren verboden. Postulanten, novicen en zusters die nog geen eeuwige geloften hadden afgelegd, mochten zelfs niet praten met geprofeste zusters, tenzij het voor het werk noodzakelijk was. Als ik

er nu aan terugdenk, is het bespottelijk, maar gek als het mag klinken, spijt van mijn keuze heb ik nooit of te nimmer gehad!

Veertig jaar lang werkte Zuster Inigo met veel plezier als kosteres in diverse kapellen in Eindhoven, de Sint Maartenskliniek en 32 jaar (tot de sluiting ervan) in de Stephanuskerk in Nijmegen.

Pauselijke onderscheiding

Haar jarenlange inzet als kosteres is ook anderen niet ontgaan. Graag maak ik u deelgenoot van hetgeen Zuster Augusta schreef over Zuster Inigo in de Heeriaan, jaargang 33 – 2, augustus 2004.

Wat was Zuster Inigo verbaasd dat wij, Zuster Rosa, Felicitas en ik als clubgenoot, op zondag 18 april het afscheid van pastoor J. Smits mee kwamen vieren.

Dat de zusters van de Kwakkenberg en Berg en Dalseweg er waren, vond ze heel gewoon, die kwamen daar wel eens meer in de kerk.

En ze begreep er helemaal niets meer van toen ook haar familie in de kerk bleek te zitten. Ze zag namelijk iedereen binnenkomen, want ze stond zelf bij de ingang boekjes uit te delen. Haar familie gaf er een draai aan, door te zeggen dat ze gehoord hadden dat de kerk gesloten

zou worden en zij wilden toch nog wel een keer in een viering zijn in deze kerk.

Wij kwamen zogenaamd voor het jubileum en het afscheid van de pastoor.

Maar daar ging het helemaal niet om!

Natuurlijk, de pastoor nam na 25 jaar afscheid, zijn ziekte speelde daar ook een grote rol bij.

De koster, de heer Reuver, kreeg een pauselijke onderscheiding, maar daar wist Inigo waarschijnlijk niets van.

Toen ze zelf door de pastoor uitgenodigd werd om naar voren te komen, kwam ze in opperste verbazing het altaar op om háár pauselijke onderscheiding opgespeld te krijgen door iemand van het kerkbestuur, voor haar jarenlange inzet als vrijwilligster in de parochie.

Toen pas begreep ze waarom haar familie en ook wij aanwezig waren.

Na de viering konden wij haar en de anderen feliciteren onder het genot van een kopje koffie en een glaasje.

Er waren bloemen en andere cadeautjes en Inigo straalde.

Wij keerden, evenals de familie, huiswaarts, terwijl Inigo met de koster en de pastoor nog een dinertje kreeg aangeboden door het kerkbestuur.

Het is fijn om erbij te zijn, als een clubgenoot in het zonnetje wordt gezet.

Zuster Augusta

Het heden en de toekomst

‘Ik word steeds beter in het voor mezelf opkomen en heb het gevoel dat ik nu beland ben in mijn ‘zeven vette jaren’.

De befaamde drie R's (rust, reinheid en regelmaat) geven haar houvast.

Voldoende rust en genieten van de kleine dingen van het leven. Haar eigen stekkie is daarin essentieel.

‘Lang heb ik nooit ‘nee’ kunnen zeggen.

Overall waar ik nodig was, was ik. Dat gaat een hele poos goed, maar op een gegeven

moment brak het me op. Ik wilde niet meer. M'n lijf sputterde en ik durfde niet meer naar buiten. Gelukkig kwam er iemand op mijn (levens)pad die me hielp en bracht tot waar ik nu ben'.

'Veel contacten heb ik niet, maar met de contacten die ik wel heb, ben ik gelukkig. Boven me (op de derde woonlaag) woont een jong gezin uit Rwanda. Zij is in verwachting van haar vierde kindje.'

Soms brengt Zuster Inigo de oudste naar school of past ze op de middelste. Haar kelder heeft ze beschikbaar gesteld aan de familie, zodat ze wat spulletjes kunnen opslaan die in het kleine appartement geen ruimte meer hebben.

40

'Mijn medezusters tref ik bij feestdagen binnen de Congregatie. Zuster Vera (Zuster van de Veste) is dan zo aardig om me een lift aan te bieden'.

Met het openbaar vervoer durft ze niet goed meer. Het lopen gaat toch langzaam wat moeilijker.

'Ik heb nog ooit geprobeerd om mijn rijbewijs te halen, maar het zat er niet in. Daar was ik al snel achter. Geen probleem hoor, ik ben blij dat ik het geprobeerd heb'.

'Hopelijk kan ik het hier nog een heel poosje uithouden in mijn woning. Het is heerlijk om hier te leven en niet meer zoveel te hoeven of te moeten. Ik heb weinig wensen en ben heel tevreden. Als het niet anders meer kan, zal ik verhuizen naar het Moederhuis. Gelukkig is daar tegenwoordig (ten opzichte van vroeger) ook de mogelijkheid om je terug te trekken als je dat wilt.

'We zullen zien, de tijd zal het leren'. <

Eerst komt het wachten

*Eerst komt het wachten, het verheugen,
leunend tegen lage muurtjes,*

*dan komt het voorgevoel van
hoe-nu-verder*

*daarna het hoe-nu-verder
zelf.*

Judith Herzberg

Ouderdom

door Zuster Til Lagerberg

Nu in onze tijd gezondheidszorg, arbeidshygiëne en gezonde voeding steeds meer aandacht krijgen, neemt het aantal bejaarde mensen belangrijk toe. We spreken van 'de derde levensfase'. Deze heeft zijn eigen charme en aantrekkelijkheid.

Deze fase kan echter ook als een opgave ervaren worden. Aftakeling, beperkingen, minder scherpe zintuigen, gemis aan uitdagingen en afnemende belangstelling kunnen het leven bemoeilijken.

Veel mensen zien ouderdom met een zekere angst, als een spookbeeld, tegemoet. Het lijkt hen de minst aangename levenstijd, die alles mist wat zij verlangen: een jeugdig uiterlijk, gezondheid, vitaliteit, energie en wilskracht. Tekenen van de eindigheid van het leven komen in het zicht, het besef van de betrekkelijkheid van dit aardse bestaan neemt toe.

41

Alles gaat voorbij.

Prestatiezucht, hebzucht, geldingsdrang, egoïsme spelen geen sterke rol meer. Oude mensen nemen niet meer deel aan het arbeidsproces. Zij hebben andere ideeën, andere idealen, andere normen en waarden, minder toekomst en meer verleden.

Hoe kunnen wij deze periode positief en vruchtbaar beleven?

Ik denk door betrokkenheid bij het gewone leven van gewone mensen, nabijheid bij hun lief en leed, zorg en aandacht voor elke medemens, in actie blijven, liefhebben, vriendschappen aanhouden en koesteren.

Het besef van oude mensen dat de dood dichterbij komt is wezenlijk. Het nader treden van de dood relativeert letterlijk alles.

Dichter bij de dood betekent ook dichter bij God, die in de Apocalyps van het Nieuwe Testament, de Openbaring van Johannes, de Oude van Dagen genoemd wordt.

Als we ons aan de beleving van het laatste tijdperk van ons leven werkelijk bewust en werkelijk durven overgeven, heeft de dood oneindig veel van zijn verschrikking verloren, wordt de dood een normaal gebeuren, doodgewoon, en zal de vrees voor het levenseinde ophouden te bestaan. <

Een leven van toewijding

door Harold Vugs

Met toestemming overgenomen uit 'Vierklank' (blad van de parochie Johannes XXIII, Berkel, Enschoot, Biezenmortel, Udenhout), jaargang 4, zomer 2013

Ik houd mijn adem in. Een blauw streepje is het, met de grootste zorg gezet. "Komt dat uit een tube?", vraag ik onschuldig. "Nee, dat maak ik zelf met eigeel, witte wijn en drie delen water." Weer volgt een streepje met opperste concentratie. Zuster Augusta werkt aan haar nieuwste creatie. Een getrouwe kopie van een prachtige icoon. "Ik schilder volgens de oude Byzantijnse traditie. Dat betekent de juiste kleuren, de juiste materialen en de juiste symbolen. Alleen speciaal opgeleide en erkende kunstenaars mogen nieuwe

iconen maken, wij mogen alleen kopiëren." Vervolgens krijg ik een uitgebreide uitleg over de kleuren in het kleeid van Maria, de aureooltjes, vertrapte duiveltjes en raven met brood in hun bek. "Dit is mijn eerste icoon", toont ze trots. "De profeet Elia. Gevlucht naar de bergen omdat hij geen slechte boodschappen meer wilde verkondigen. De raven brengen hem brood en de boodschap dat zijn opdracht nog niet is vervuld. Hij moest terug om zijn werk af te maken." Ik laat de kleuren even op me inwerken en ben onder de in-

Elia

druk van het enorme priegelwerk. Hier moet je wel helemaal in opgaan en ik snap nu wel dat schilderen voor zuster Augusta wel een soort meditatie moet zijn. “Een punt van rust en bezinning”, bevestigt ze. Intussen heeft ze al een heel arsenaal aan iconen geschilderd, waaronder de afbeelding op de paaskaars in de Caeciliakerk.

Zuster Augusta werd 29 oktober 1938 geboren in Hurwenen (Land van Maas en Waal). Als jongste dochter van een boerengezin luisterde ze naar de naam Rieky. De oorlog maakte veel indruk op haar. Niet dat ze honger leden, want dat hoefde op de boerderij niet. Wel om de evacuees die onderdak zochten en de Engelse soldaten die de ondergrondse kwam verbergen. Op de schouw stonden foto's van de oudste zus van haar moeder, waar Rieky graag naar keek. Een zuster in de missie op Java en Borneo. “De foto's zijn later tijdens de watersnoodramp bijna

allemaal verloren gegaan”, zegt ze spijtig. “Op deze ene na. Die koester ik en hij staat hier op deze prominente plek in de huiskamer.” En ze toont een oude vergeelde foto van een missiezuster. Dan komt in de vierde klas een missionaris op bezoek en langzaam wordt het Rieky duidelijk waar haar toekomst ligt. Met steun van haar ouders treedt ze op 4 juli 1957 als 18-jarige in bij de congregatie van de ‘Dochters van Maria en Joseph’ aan de Choorstraat in Den Bosch. “Intussen was ik werkzaam als kleuterleidster en lag mijn roeping eigenlijk niet meer bij de missie. Ik wilde dienstbaar zijn en vooral bezig zijn met kinderen. Dat kon bij deze congregatie, dus daarom heb ik voor hen gekozen”, legt ze uit. En op 4 januari 1963 legt Rieky als zuster Augusta haar eeuwige gelofte af.

Haar wens ging in vervulling en 22 jaar lang was ze werkzaam aan het Instituut voor Doven in Sint Michielsgestel. “Geweldig, als je kinderen kunt helpen die het moeilijk hebben. Ze zijn vaak doof geboren, hebben een enorme leerachterstand, staan sociaal onder druk en zijn vaak niet begrepen door hun omgeving. In Sint Michielsgestel ontwikkelden we zelf nieuwe leermethoden en manieren om kinderen met plaatjes en eenvoudige tekst iets duidelijk te maken”, vertelt ze met passie. “Bij een ziekenhuisbezoek waren onze kinderen ondanks hun doofheid toch rustig.

Via onze leermethoden konden we ze vooraf goed informeren, waar dat bij andere kinderen werd vergeten. Het was wel een hele intensieve tijd. Eerst voor de klas en later als hoofd van het internaat. Met name in die laatste periode was ik dag en nacht met de jongste kinderen bezig. Maar het is zo'n dankbaar werk. Ik kijk dan ook met veel plezier terug op die periode.” Ik zie de teleurstelling in haar ogen als ze vertelt hoe darmkanker een einde maakte aan deze dienstbare periode. >

Weer even stilte. De lucht van het icoon wordt langzaam blauw. Ik vraag me langzaam af hoeveel eieren ze intussen al weg geschilderd heeft. “Na een lange periode van vechten tegen mijn ziekte, kreeg ik mijn energie weer terug.

Ik wilde weer dienstbaar zijn. Ik ging drugs-verslaafden helpen in Amsterdam en jongeren begeleiden die teruggehaald werden uit sektes. Dat was wellicht teveel hooi op mijn vork en moest ik een stapje terug doen”, verzucht ze. “Tot medezusters mijn hulp vroegen om in Zaïre (het huidige Congo) scholen mee op te zetten voor dove kinderen. Het kostte wat moeite om mijn overste te overtuigen, maar na een jaar van taallessen in het ‘Tshiluba’ mocht ik naar Kananga. In die arme miljoenenstad hebben we naast elk schooltje een klaslokaal ingericht voor dove en invalide kinderen. Soms was het vechten tegen oude vooroordelen. Kinderen met een epileptische aanval werden beschouwd als bezeten door kwade geesten. Mijn kennis over de begeleiding van dove kinderen kwam

daar natuurlijk goed van pas. Een hele mooie en dankbare tijd”, vertelt ze. Dan volgt even een stilte. “Eigenlijk zou iedereen voor korte tijd dit soort werk moeten doen. Dan zou de wereld er zeker heel anders uitzien.” Ik begrijp dat haar schilderwerk dit soort filosofische overwegingen boven laat komen. Nog een streep blauw. Ze straalt trots uit als ze vertelt wat ze daar allemaal bereikt hebben. “Op het hoogtepunt van de economische crisis, in januari 1991, zette Mobutu echter alle blanken het land uit. Maar gelukkig hebben inlandse zusters en leken het werk voortgezet en bestaan de schooltjes nog altijd.”

Toch kan ik me ook haar frustratie voorstellen. Terug uit Zaïre en de zorg ontnomen voor haar kinderen. “Toen belde Hein Tops”, vertelt ze en het laatste streepje blauw wordt gezet. “Of ik hem wilde helpen met pastoraal werk in de Sint Caeciliaparochie. In oktober 1993 heb ik die stap gezet en ik voel me er eigenlijk vanaf de eerste dag helemaal thuis. Eerst heb ik nog wat gereisd tussen Den Bosch en Berkel-Enschot, maar er kwam

steeds meer werk in de avonduren. En om meer contact te krijgen met de gemeenschap ben ik in 2000 in Berkel gaan wonen." Weer stilte als de contouren van een rotsblok verschijnen. "Ik heb fijn samengewerkt met Hein. Tot hij in 2000 ziek werd en ik er alleen voor stond. Dat was niet eenvoudig, maar ik had veel geleerd van Hein en kon mijn hoofd aardig boven water houden. Gelukkig kwam toen diaken Jan Joosten en samen konden we verder gaan bouwen aan het pastoraal werk. Drie jaar later alweer besloot hij zijn aandacht volledig te gaan richten op een verzorgingshuis en stond ik er weer alleen voor." Een zwart streepje brengt diepte in het rotsblok. "Eigenlijk stond ik er nooit alleen voor", overweegt ze. "Ik heb altijd veel hulp gehad van vrijwilligers. Die steun en warmte heeft mijn werken in de parochie eigenlijk altijd heel bijzonder gemaakt." Vier groene streepjes laten het gras groeien aan de zijkant van het rotsblok. "Voor al het pastoraal werk heeft me veel voldoening gegeven. De bezoegroep, het bloemetje van de maand, bezoeken aan huis, de gesprekken en steun mogen zijn van mensen in de parochie. Ik denk dat we daarin veel hebben bereikt", zegt ze dankbaar. Ik realiseer me dat dit slechts een tipje is van de sluier. Al het werk op de achtergrond met bloemengroepen, vieringen, boekjes, kerststal en nog zoveel meer. Het zal niet meevallen om dat op te vangen als ze afscheid neemt. "Met Pieter is er nieuw elan in de parochie gekomen. En natuurlijk een fusie. Ik maak me wel zorgen om het pastoraal werk in de toekomst. Het aantal leden van het pastoraal team blijft maar afnemen, waardoor de afstand naar de parochianen groter dreigt te worden. Maar ja, ik ga binnenkort 75 jaar worden. Als de congregatie geen beroep op me doet, wil ik best nog wat doen als vrijwilliger. Maar ik kan echt niet meer mee de kar trekken." Ik zie aan haar ogen dat ze het meent. Ze besluit om haar kwasten schoon te

gaan maken. "Genoeg voor vandaag", zegt ze, "want meditatie moet ook niet te lang duren." "Helemaal 'zen'?", vraag ik. Ze lacht en legt haar nieuwe creatie met zorg neer. "Welke periode uit je leven heeft je eigenlijk het meeste voldoening gegeven?", vraag ik haar. Ze kijkt me peinzend aan. "Allemaal eigenlijk. En natuurlijk, elke periode heeft zijn eigen problemen. Momenten dat je even bij de pakken neer wil zitten. Zowel in Sint Michielsgestel en in Zaïre als tijdens mijn werk in de parochie. Toch heeft de dankbaarheid van het werk en de warmte van de kinderen en parochianen me altijd weer op de been gehouden." "Laat je me volgende keer de foto's uit Zaïre zien?", vraag ik aan haar terwijl ik mijn jas aantrek. Haar groet is allerhartelijkst en onderweg bedenk ik me dat het verhaal van Elia wellicht meer bij haar past dan ze zichzelf realiseert. Echt een leven van toewijding. En ongetwijfeld zal dit niet ophouden als ze op 1 september afscheid neemt van de parochie. <

AGENDA

UITGAANSTIPS

- **Abdij Koningshoeven**

Een bezoek aan de Abdij Onze Lieve Vrouw van Koningshoeven is de moeite waard. Naast de bierbrouwerij en de kloosterwinkel, is het mogelijk om een rondleiding te boeken. U kunt er ook een abdijlunch boeken. Het adres is: Eindhoveneseweg 3 te Berkel-Enschot, telefoon: +31 (0)13 540 85 08
e-mail: info@koningshoeven.nl (algemeen).

- **Stadsbieb 's-Hertogenbosch**

De stadsbieb 's-Hertogenbosch biedt vanaf 17 oktober een cursus aan om de eigen schrijfstijl te ontwikkelen. Samen met andere schrijfliefhebbers leert u aldoende. Meer informatie is te vinden in de bibliotheek zelf of via www.inhetlabyrint.nl

LEESTIPS

- **Boek van vergeving**

In deze praktische gids voor iedereen die met vergevingskwesaties te maken heeft, is Willem Glaudemans uw geleide. Dit boek geeft je de middelen om snel en effectief te vergeven. Alle bouwstenen voor vergeving worden aangereikt. Daarnaast biedt dit boek twee methoden voor vergeving en zelfvergeving. Het sleutelwoord hier is overgave.
ISBN 9789020208825 € 19,95

- **Meer geluk dan grijsheid: spiritualiteit van de ouderdom**

De ouderdom wordt vaak als een onaantrekkelijk proces van verval gezien. Gelukkig valt er nog heel wat meer over deze levensfase te zeggen. Zonder de problemen die met ouder worden gepaard gaan te bagatelliseren, laat Jean-Jacques Suurmond in dit boekje zien dat er juist een spirituele kans in verscholen ligt.
ISBN 9789021143415 € 8,50

- **En uit de bergen kwam de echo**

Na 'De vliegeraar' en 'Duizend schitterende zonnen', komt Khaled Hosseini opnieuw met een magnifieke prestatie. Hij vertelt het verhaal over de driejarige Pari en haar grote broer Abdullah. Voor Pari is Abdullah meer een moeder dan een broer. Voor de tienjarige Abdullah is zijn zusje alles. Wat er met hen gebeurt, zet een reeks ingrijpende gebeurtenissen over tientallen jaren in gang, die een indringend beeld geven van de morele complexiteit van het leven.
ISBN 9789023476603 € 19,90

KIJKTIPS (DVD'S)

- **Het beste van de Kruispunt Kloosterserie deel I en deel II**

Voor het televisieprogramma Kruispunt bezocht presentator Leo Fijen de afgelopen jaren inspirerende kloosterlingen en voerde de meest boeiende gesprekken met hen. Gespreksonderwerpen zoals de levensvragen en de drijfveren van deze monniken en zusters komen aan bod.

Op deze twee dvd-boxen, ziet u onder andere de reizen van Leo naar het meest strenge klooster ter wereld, La Grande Chartreuse en naar het prachtige Caldey Island voor de kust van Wales. Ook bezocht hij het middel-eeuwse Assisi waar Franciscus zijn gemeenschap begon, de geboorteplaats van de heilige Dominicus: het Spaanse dorpje Caleruega en ook het landelijke Westvleteren waar de trappisten het beste bier van de wereld brouwen.

€ 24,99 (per deel)

- **Call the midwife**

Deel I van een hartverwarmende serie over de jonge, welgestelde Jenny Lee die als vroedvrouw aan de slag gaat in het armste deel van Londen (East End).

De kraamafdeling telt maar acht bedden en de meeste bevallingen vinden (noodgedwongen) thuis plaats.

€ 12,99

LUISTERTIPS

- **DG Favorit Mozart; Schubert: Ave Maria, etc**
Het Ave Maria van Gounod, Bruckner, Brahms en Schubert.

Een aanrader!

€ 9,99

- **Muziek uit Indonesia door Maurice de la Croix**
€ 6,99

COLOFON

**Tweeënveertigste jaargang,
Nummer 3,
September 2013**

De Heeriaan is een uitgave van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph (Zusters van de Choorstraat). Het blad verschijnt viermaal per jaar in de maanden maart, juni, september en december en wordt in een oplage van 500 exemplaren onder relaties verspreid.

Redactie:

Brigitte Lutters (hoofdredacteur)
b.lutters@congregatiedmj.nl
(073) 6904 623 (rechtstreeks)

Anne-Marie Coopmans
archief@congregatiedmj.nl

Zuster Veronie Franken
v.franken@cdmj.nl

Zuster Til Lagerberg
t.lagerberg@cdmj.nl

**Kopij voor de volgende
Heeriaan uiterlijk inleveren op
20 oktober 2013.**

**De wintereditie ligt rond
15 december op uw deurmat.**

DE HEERIAAN
3
NAJAAR 2013